

USTAWA

z dnia ... 2023 r.

o zmianie ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty

Art. 1. W ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2022 r. poz. 1731, 1733, 2731, 2770 oraz z 2023 r. poz. 605) uchyla się art. 39.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Część lekarzy, powołując się na wyrażoną w art. 39 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza i lekarza dentysty klauzulę sumienia, odmawia udzielenia świadczenia, jednocześnie lekceważąc towarzyszące temu wymogi ustawowe. Co więcej, na klauzulę sumienia powołują się całe podmioty lecznicze, wbrew stanowiskom Komitetu Bioetyki przy Prezydium PAN nr 4/2013 i Ministerstwa Zdrowia. Klauzula sumienia jest interpretowana rozszerzająco jako możliwość arbitralnej odmowy gwarantowanego świadczenia zdrowotnego w każdym przypadku.

Przepis art. 39 „mówi o prawie lekarza do powstrzymania się od wykonania świadczenia zdrowotnego, co może sugerować, że chodzi o takie świadczenia, które lekarz przeprowadza osobiście. Wykonaniem świadczenia jest niewątpliwie przeprowadzenie zabiegu operacyjnego lub dokonanie badań diagnostycznych. Natomiast przy wąskim rozumieniu tego pojęcia nie będzie nim samo wydanie skierowania na badania diagnostyczne czy wystawienie recepty, nie mówiąc już o wydaniu orzeczenia lekarskiego, od którego prawo uzależnia przyznanie określonych uprawnień (np. do przerywania ciąży, posiadania broni czy wykonania szczepienia).” (E. Barcikowska-Szydło, A. Dąbek, R. Kubiak, K. Majcher, M. Malczewska, K. Sakowski, K. Syroka-Marczewska, E. Zielińska, B. Namysłowska-Gabrysiak, *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Komentarz, wyd. III*, Warszawa 2022, art. 39). Interpretacja ta nie jest jednak jednoznaczna i w praktyce staje się przyczyną działań sprzecznych z innymi przepisami, ze szkodą dla pacjentek i pacjentów.

Powoływanie się na klauzulę sumienia zbyt często prowadzi do ograniczenia prawa pacjenta do świadczeń, co stoi w sprzeczności z art. 68 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP. Należy przeciwdziałać coraz częściej powtarzającym się sytuacjom, w których pacjentki i pacjenci padają ofiarami tego zapisu. Nadużywanie przepisu art. 39 skutkuje pozostawieniem pacjentek bez należytej pomocy. Sprowadza to na nie ryzyko długotrwałego cierpienia, stanowi zagrożenie dla ich zdrowia, a w kilku przypadkach doprowadziło już do śmierci pacjentek.

W 2016 r. Komitet ONZ ds. Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych zalecił Polsce, by zapewniła dostęp do bezpiecznej i legalnej aborcji, osiągalny w praktyce i wprowadziła efektywny mechanizm odwoławczy w przypadku korzystania przez lekarza z tzw. "klauzuli sumienia", który nie ograniczy dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej. W tym samym roku Komitet Praw Człowieka ONZ wydał podobne rekomendacje, dodając, że dostęp do bezpiecznej i legalnej aborcji powinien być zapewniony na terenie całego kraju, a kobiety nie powinny być zmuszane do korzystania z niebezpiecznego podziemia aborcyjnego z powodu klauzuli sumienia lekarza lub zbyt długiej procedury odwoławczej. Ustawodawca dotychczas nie wykonał żadnego z powyższych zaleceń.

Art. 39 ustawy o zawodzie lekarza i zawodzie dentysty dopuszcza motywowaną osobistymi przekonaniem bezczynność w sytuacjach, gdy zgodnie z podstawowymi obowiązkami lekarza oraz aktualną wiedzą medyczną powinien on podjąć działanie. O konieczności wykonywania zabiegu medycznego decydować powinny stan zdrowia i wola pacjentki.

Każdy człowiek ma niezbywalne prawo do własnych przekonań. Jednakże każdy, kto chce wykonywać zawód lekarza przechodzi przez długi i skomplikowany proces studiów, po których to dokonuje wyboru specjalizacji. Znając specyfikę każdej z nich, może wybrać taką, która nie będzie go stawiała w konflikcie między wykonywaniem obowiązków a przekonaniem lub wierzeniem. Wybierając specjalizację położnictwo czy ginekologię, przyszły specjalista ma świadomość, z jakimi problemami – poronieniem, śmiercią płodu, koniecznością przerwania ciąży – może się spotkać. Sumienie może determinować drogę wyboru przyszłego zawodu. Nie może jednak usprawiedliwiać poszczególnych decyzji podejmowanych wbrew dobru pacjentek.

2. Proponowane regulacje

Projektodawca proponuje uchycenie art. 39 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z terminem skróconym – z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Skrócony termin wiąże się z brakiem konieczności dostosowania jakichkolwiek procedur czy wykonania dodatkowych czynności przez adresatów proponowanych przepisów.

3. Skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Przyjęcie proponowanej zmiany spowoduje zwiększenie dostępu do świadczeń medycznych, których do tej pory zapewnienie było uzależnione od powoływania się przez lekarza na omawiany art. 39 oraz uchroni pacjentki od groźby utraty zdrowia lub życia w imię indywidualnych przekonań.

Proponowana ustawa nie zmienia systemu ochrony zdrowia lub przepisów dotyczących zawodu lekarza w pozostałym zakresie.

Wejście ustawy w życie nie wywoła skutków finansowych ani gospodarczych.

4. Źródła finansowania

Proponowana ustawa nie wywołuje skutków finansowych dla budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektu ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie art. 168 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE). Zgodnie z tym przepisem Unia Europejska dąży do osiągnięcia wyższego poziomu ochrony zdrowotnej w ramach wszystkich swoich polityk i działań.

Przedmiot regulacji nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

6. Wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorstw

Proponowana ustawa nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

7. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy nie został poddany konsultacjom społecznym.

8. Zgodność z Konstytucją RP

W ocenie projektodawcy przedstawiony projekt ustawy jest zgodny z Konstytucją RP.

9. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Proponowany projekt nie wymaga wydania dodatkowych aktów wykonawczych.